

SANTANDER.

VRS, quam vulgò Santander vocant, in Hispania, Tarraconensi sita est, ad littus oceani Cantabrigi, eo fortè tractu, quem Ptolomæus ab Antigonibus habitari tradit. Hodie Asturiam Satillanam vocant. Indigenæ tamen referunt, huius vrbs territorium particulari vocabulo vernaculè, *la montana* nominari. De radice montis leuiter assurgentis in mare prominet, cuius alluuio à dextera, qua arcem prætergressa, vltra urbem procul sese extendit, vulgò vocatur *laria canal*: à sinistra, maxima ex parte totam urbem attingit, ac canali quodam per ipsos muros vrbs interiora petit, qui vulgò *laribiera* dicitur, ipsumq; canalis ostium vernaculè quoque, *el buccaron* appellant: Ab hac parte, aggere quodam humana arte, operaque, veluti brachio in fluctus extenso, quem sua lingua *muello vieio* vocant, singularem vrbi portum fecere, in cuius aggeris extrema ora, geranium extruxere, ad nauium exonerandarum vel onerandarum commoditatem, quod vernaculè, *la grua* vocitant. Totus sinus ille, quasi vnicus portus videri potest. Nam per angustias quasdam, veluti per ostium, mare huc irrumpit, atque intus se latius diffundit, vndique alias naturâ conclusum. A fronte vrbs, alia moles fluctibus obiecta est, inflexa paululum, vt portus commoditati magis seruiret, qua & à furore æstuantis oceani, si quando contingat, tueri se solet, & nauibus etiam aut exponendi aliquid, aut recipiendi commodissimum locum præbere. In medio huius sinus ostio, scopulus quidam exstat, quem, *la penna de mogro*, appellant. Is, ob auium multitudinem, istuc nidificantium, incolis sæpenumero aucupij occasionem recreationis ergò, præbet. Ferunt, hanc urbem tantæ antiquitatis fama cæteras eius regionis vrbes antecellere, vt incolæ eam à Noa conditam esse, distitare, & gloriari soleant. Forma oblonga est, intus plana, & muro vndique cincta, ab ea parte, qua terram respicit, ob fossæ profunditatem, aqua tamen vacua, accessu difficilis. Aere gaudet saluberrimo. Fontes habet, tam intra mœnia, quàm foris proximè muros, sex excellentissimos, qui perpetua limpida sima aquæ scaturigine, incolis vltro quasi offerunt, quantamcunque aquam, vel ad vsum, vel ad voluptatem, requirant. In ipso foro duo sunt, quorum alter, S. Claræ, alter, Urbanus vocatur. Foris, ad fanum D. Nicolai, ex eminentiore saxo, tertius promittitur, omnium vti maximus, ita celeberrimus, vulgò, *la fuente de Becedo*, dictus. Hinc maxima ex parte cum multitudo ciuium, tum etiam, qui inter eos præcipui habentur, aquam hauriunt, propter singularem quandam eius præstantiam. Aiunt enim, naturâ illi hoc singulare inesse, vt hyeme caleat, æstate, quàm maximè frigeat. Quartus est propè D. Francisci, vulgò, *fuente de la Bobeda* nominatus. Quintus, qui vernaculè, *el rio de la pila*. Sextus, quem *fuente de molinedo*, appellant. Hi duo postremi, vsui in primis sunt in vico marino commorantibus, quem vulgò, *la calla de la mar* vocitant. Is vicus suburbium est, ita vrbi adiunctum, vt vrbs nomine comprehendatur, tametsi murorum ambitu exclusus sit. Heic seorsum ferè habitant, qui piscatui operam nauant. Nam, cum sinus ille optimorum piscium tanta copia abundet, vt incredibile videri possit, si speciatim singula exponantur, plurimos esse facile est cogitare, qui piscatui inebunt. Portæ ei septem numerantur, videlicet, S. Nicolai, S. Petri, *De las Atalassanas*, S. Francisci, *De la Sierra*, S. Claræ, & *de l' Arzillezo*: A edificijs alta superbit, politissimè partim ex puro lapide, partim ex ligno constructis. Religioni colendæ conferuandæque, bina monasteria habet, vtrunque ordinis S. Francisci, alterum, fratrum D. Francisci, alterum, sororum pientissimarum D. Claræ. Summum in ea templum, vulgò *de los cuerpos santos*, dicitur, ornatisima structura, vti suspiciendum, ita sanctitate venerandum. Perhibent, eò loci, vbi ista Ecclesia fundata est, quondam bina martyrum corpora miraculosè deuecta, firma atq; immota constitisse. Fuisse referunt, procul inde, sanctos viros, qui mandando tandem interemptos, in Durium flumen abiectos, eo corpora in mare, præcipiti cursu, effusa, longissimo circuitu emenso, in hunc demum sinum, summo miraculo veluti fato delata esse, & heic firmam perpetuamque sedem elegisse: itaq; ab ijs, nomen sanctorum corporum, ecclesiam nactam esse. Eadem collegio insignium pietate, & doctrina canonicorum excellit. Rotunda est forma. Intus, in circuitu xenodochium habet S. Spiritus, vbi pauperes quilibet benignè, excepti, humanissimè pro necessitate, diligenti cura tractantur. Hincinde quoque diuersi sacellis, sepultura plerunque aliqua nobilis alicuius viri exornatis, aucta. Medio interiori ambitu, amœnissimum pomarium includit, gratissimo floridarum arborum perpetuo odore fragrans. Inde mare versus, arx obuia est antiquissima, non vrbs solùm: sed totius etiam sinus imperatrix, quippe cui expositum sit, quicquid elatis arcibus exstructa, veluti armamentarium quoddam nauale, vulgus, *atalassanas* vernaculè nominant. Heic naues, naualisque omnis apparatus, fieri consuevit. Ciues sunt bellicosissimi, vt ferè sunt eius regionis omnes. Magistratus in ea annuus est, sex senatoribus, vno secretario, atq; vno procuratore, constans, ineunte Ianuario, singulis annis, nouus de more creari solitus; in facello D. Lodoici, opud fratres D. Francisci. Eo tum primates totius vrbs indefinito numero congregati, communibus suffragijs, nouum anno nouo magistratum legunt. Hæc vrbs priuilegijs etiam ac immunitatibus antiquis amplissimis dotata est, quorum hoc tantum adiciam, quo cautum est, ne à Rege, aut vllò quouis suo domino, vendi vnquam, aut oppignorari, quacunque etiam de causa, possit. Hæc ferè exportatur, quantumcunque Castellæ regnum, lanæ foras mittit. Verum nec tu ô Iacche, huic vrbi tua dona negasti. Vinum enim quis hic desideret? Terra vndique vinetis circumdatur, quibus hinc inde viridaria interiecta, ad voluptatem non minus, quàm ad necessitatem consista, & amœnissimum prospectum, & amplissimum vrbi fructum præbent. Adde his vicinos circuncirca diuersos pagos, varia pomorum frumentorumq; genere, affluentissimos, quo fit, vt, nisi singulari Dei pœna accidat, commeatu etiam, nunquam destituatur. In summa, vrbs est, ob portus commoditatem omnium rerum diues. Hæc ex relatu indigenarum.